

Zeer Geheim

MINISTERRAAD

Ex.nr.

Nr. 10727

Notulen van de vergadering gehouden op
vrijdag 9 december 1983 in de Trêveszaal van het
Kabinet Minister-President, aangevangen
's morgens om 10 uur en 's middags
voortgezet

Aanwezig: minister-president Lubbers en de
ministers Braks, Brinkman, Deetman,
De Koning, Korthals Altes, Ruding,
De Ruiter, Schoo, Smit en Winsemius
(Afwezig zijn de ministers
Van Aardenne, Van den Broek en Rietkerk)

Voorts zijn aanwezig de staats-
secretarissen Van Amelsvoort (pt.4),
De Graaf (pt.3 en llh), Scherpenhuizen
(pt.4) en Van Zeil (pt.1, 2, 3 ged.,
4 t/m 10, llb en llh)

Secretaris : mr.J.H.Kist
Adjunct-secretarissen: drs.A.J.M.van Poppel
(pt.1, 2, 3 ged.,
4 t/m 10, llb en llh)
drs.G.H.H.Maas
(pt.3 ged., lla en
llc t/m llg)
Hoofddirecteur RVD : drs.G.F.Lörtzer (plv.)

1. Hamerstukken

- a. Schrappen van de RKCOP als deelnemer aan het
centraal georganiseerd overleg in ambtenaren-
zaken (Brief van de minister van Binnenlandse
Zaken dd. 30 november 1983, nr.AB83/U2245, met
ontwerp-besluit)

Zonder discussie aanvaard.

2 d. Benoeming in de buitenlandse dienst (Brief van de minister van Buitenlandse Zaken dd. 7 december 1983, nr.DC326954, met bijlage)

De raad stemt in met de voordracht ter benoeming van drs.R.J.van Schaik tot permanent vertegenwoordiger bij het bureau van de VN en bij andere internationale organisaties te Genève.

2 e. Verslag van de Europese Raad dd. 4, 5 en 6 december 1983

De minister-president merkt op dat de Europese Raad in Athene van meet af aan was bedoeld om uitwerking te geven aan de besluiten van de Europese Raad in Stuttgart. Hoewel in Athene over een aantal onderwerpen overeenstemming is bereikt, is toch geen slotverklaring uitgegeven, omdat daarmee de nauwe samenhang tussen de behandelde onderwerpen zou kunnen worden aangetast. Een meerderheid van de leden achtte het gewenst niet te beginnen met de behandeling van het probleem van de Britse bijdrage aan de EG-begroting, maar met de landbouwproblematiek. Op dit punt bleken zich enkele onoverbrugbare problemen voor te doen. Bij de bespreking van het document van de voorzitter bleek allereerst niet opgelost te zijn in welke mate garantiedrempels als landbouwpolitiek instrument zouden moeten gelden voor alle landbouwprodukten. De ~~compromistekst die terzake door de Europese Commissie was opgesteld~~, werd door onder meer het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Nederland als ontoereikend aangemerkt, terwijl Italië er ernstige bezwaren tegen aantekende. Bij wijze van indicatie stelde de voorzitter voorts de besparingen die in andere sectoren dan de zuivel zouden moeten worden gerealiseerd, op 300 mln à 500 mln e.c.u.. Met name Italië achtte deze taakstelling te groot. Andere lidstaten meenden echter dat de taakstelling niet groot genoeg was. Het document van de voorzitter bleek in kwalitatieve noch in kwantitatieve zin een haalbare tekst te bevatten om een akkoord over de rationalisering van de landbouwpolitiek tot stand te kunnen brengen. Spreker heeft getracht deze impasse te voorkomen

↳ het
voorzitterschap

De minister-president ...

door voor te stellen de rationalisering in beginsel op alle sectoren betrekking te laten hebben en voor het eerstvolgend prijsjaar tot een algemene prijsbevrozing te besluiten. Deze poging heeft echter geen effect gehad en is niet in het eindvoorstel van het voorzitterschap opgenomen. De Middellandse-Zeelanden en Ierland beschouwen de EG kennelijk als een instrument tot overdracht van middelen. Voor wat betreft beleidsaanpassingen in de zuivelsector lagen concrete voorstellen op tafel. Deze hadden allereerst betrekking op de superheffing die voor elke kilogram melk die boven een bepaalde referentiehoeveelheid zou worden geproduceerd, dient te worden betaald. Bij de vaststelling van de referentiehoeveelheid ging het nog slechts om een keuze tussen aan de ene kant het produktievolume van 1981, verhoogd met 1%, en aan de andere kant de produktieomvang van 1983, verminderd met x%, waarbij x ongeveer 5,5% à 6% zou bedragen. Uit de gegevens die minister Van den Broek en spreker ter beschikking hadden, bleek dat de besparingen in de zuivelsector 1 mld e.c.u. en die in de overige sectoren 2 mld e.c.u. zouden moeten bedragen. In de visie van de Europese Commissie diende in de zuivelsector echter voor een bedrag van 1350 mln e.c.u. en in de overige sectoren 750 mln e.c.u. te worden omgebogen. De besparingen in beide groepen van sectoren verhielden zich in de Nederlandse opstelling dus als 1:2 en in die van de Commissie als 2:1. De Franse president legde een verhouding van 1:1 op tafel. In de Nederlandse opstelling werd het van groot belang geacht te voorkomen dat bepaalde landen of gebieden zouden worden uitgezonderd van de superheffing. Van de zijde van de Europese Commissie en van het voorzitterschap werd uiteindelijk voorgesteld de lidstaten de keuze te laten de referentiehoeveelheid vast te stellen op de produktieomvang van 1981, verhoogd met 2%, danwel die van 1983, verlaagd met 5%. West-Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Nederland bleken voorstander te zijn van laatstgenoemde berekeningsgrondslag, terwijl België en Frankrijk een voorkeur voor eerstgenoemde aanpak hadden. Uiteindelijk werd men het over een referentiehoeveelheid van 99,2 mln ton zo goed als eens.

7, corresponderende met een referentiehoeveelheid melk van 97 mln ton.

9, naast de oliën- en vetten-heffing die 600 mln e.c.u. zou moeten opbrengen,

De minister-president ...

↳ was dit
land in een
bepaald
stadium

Uitgaande van een melkproduktie van ongeveer 103 mln ton zou de superheffing in deze aanpak op 4 mln ton drukken. Om de budgettaire taakstelling alsnog te halen, stelde de Commissie daarnaast voor de medeverantwoordelijkheidsheffing met 1% te verhogen. Ierland tekende tegen het gehele Commissievoorstel ernstig bezwaar aan, omdat het, gelet op de specifieke omstandigheden ter plaatse, niet redelijk werd geacht en wenste een uitzonderingspositie. Wel ~~zou dit land~~ bereid zijn met het voorstel in te stemmen, mits Ierland in 1984 een heffingvrij produktieaccrès van 2% ten opzichte van 1983 zou worden toegestaan en dit accrès gedurende de komende 10 jaar geleidelijk tot 15% zou toenemen. Ierland baseerde deze stellingneming op de redenering dat het Commissievoorstel uiteindelijk tot een Ierse bijdrage aan de EG-begroting zou leiden, die drie maal het bedrag waar het in de kwestie van de Britse bijdrage om ging, zou betekenen. Na het Ierse verzoek eisten ook andere lidstaten voor zichzelf een uitzonderingspositie. Markant was dat Italië aanvankelijk wel bereid was in te stemmen met een produktieplafond, maar later toen Ierland een produktieaccrès eiste, op dit standpunt terugkwam. Het feit dat voor de zuivelproblematiek uiteindelijk geen oplossing kon worden gevonden, heeft tot mislukking van de Europese Raad geleid. West-Duitsland en het Verenigd Koninkrijk bleken, onder meer vanwege hun budgettaire bijdragen, tot forse maatregelen ter beheersing van de landbouwuitgaven bereid te zijn. Het lijkt gewenst de Landbouwrapad de ter tafel liggende voorstellen nader te laten uitwerken, omdat het ernaar uitziert dat de Europese Raad slechts aan de hand van concrete en duidelijke voorstellen bereid zal zijn terzake definitieve besluiten te nemen. Hoewel de Franse houding tijdens de Europese Raad als constructief kan worden aangemerkt, is van die zijde een aanpak van de zuivelproblematiek ter overweging gegeven die tot een specifiek probleem kan leiden voor de te hanteren uitvoeringssystematiek. Informeel zou president Mitterrand de suggestie hebben gedaan het te besparen bedrag per land vast te stellen, zodat elke lidstaat zelf kan bepalen van welke instrumenten gebruik zal worden gemaakt om aan de taakstelling te voldoen. Een

De minister-president ...

dergelijke benadering heeft verstrekkende gevolgen, maar kan tenminste als een oplossing voor de problematiek worden aangemerkt. Buiten de officiële vergadering van de Europese Raad in Athene om is uitgebreid gesproken over de problematiek inzake de monetair compenserende bedragen (MCB's). De besprekingen hebben informeel tot de overeenstemming geleid dat voorlopig zal worden overgegaan op een zodanig MCB-systeem dat geen nieuwe positieve MCB's zullen ontstaan. Dit lijkt mogelijk door de groene koers van de e.c.u. te koppelen aan de sterkste valuta. Volledigheidshalve zij erop gewezen dat deze aanpak het ontstaan van negatieve MCB's niet uitsluit. De Westduitse minister van buitenlandse zaken, Genscher, heeft concreet aangegeven op welke wijze de bestaande positieve MCB's zouden kunnen worden afgebroken. Zijn aanpak valt in drie fasen uiteen. Allereerst zouden deze MCB's in het kader van de jaarlijkse vaststelling van de landbouwprijzen moeten worden afgebroken. Voorts is het mogelijk met behulp van een prijsbevrozing in nationale valuta, zoals Nederland steeds heeft bepleit, tot afbraak te komen. Ten slotte zouden deze MCB's kunnen verdwijnen als een nominale prijsverlaging gepaard gaat met het recht op nationale compensatiemaatregelen, die door de Gemeenschap zullen worden gefinancierd. Hoewel inzake de MCB-problematiek feitelijk overeenstemming is bereikt, is dit om eerder- genoemde reden niet geformaliseerd. Over een verruiming van de eigen middelen van de Gemeenschap is nauwelijks gesproken. Wel liet het Grieks voorzitterschap terzake doorschemeren uit te gaan van een verhoging van de BTW-afdracht tot 1,4%. Het Verenigd Koninkrijk lijkt pas bereid over een uitbreiding van de eigen middelen te praten, zodra de communautaire begroting zal zijn gesaneerd. West-Duitsland neemt, evenals Nederland, het standpunt in dat de vergroting van de eigen middelen van de Gemeenschap dient te zijn gekoppeld aan de uitbreiding van de EG. Spreker sluit voor wat betreft de uitbreiding van de EG niet uit dat overeenstemming zal kunnen worden bereikt over een formulering waarin tot uitdrukking komt dat de onderhandelingen met Spanje en Portugal voor 1 juli 1984 dienen te zijn afgesloten. Ook over de modulatie van de

verhoging van de BTW-afdracht lijkt overeenstemming haalbaar. Over de problematiek inzake de bijdrage van het Verenigd Koninkrijk aan de EG-begroting liggen de meningen nog ver uiteen. Het Verenigd Koninkrijk raamt zijn netto-bijdrage in 1983 op 2 mld e.c.u. en wenst tweederde deel van dit bedrag terug te krijgen. De Europese Commissie schat de netto-bijdrage van het Verenigd Koninkrijk echter op 1400 mln e.c.u.. Tijdens de vergadering bleek Frankrijk slechts bereid maximaal 600 mln e.c.u. aan het Verenigd Koninkrijk te willen terugbetalen, terwijl andere landen niet verder wilden gaan dan 800 mln e.c.u.. In de Nederlandse opstelling zou kunnen worden ingestemd met een terugbetaling van 750 mln e.c.u.. De Franse president verzette zich tegen een structurele terugbetalingsregeling. Wel was hij bereid voor een beperkt aantal jaren afspraken over een terugbetaling te maken. Naar verwachting zal West-Duitsland haar bijdrage aan de EG-begroting los van de uitbreiding van de eigen middelen aan een maximum willen binden. Spreker verwacht dat uiteindelijk overeenstemming zal kunnen worden bereikt over een terugbetaling aan het Verenigd Koninkrijk van 750 à 1000 mln e.c.u., waaraan West-Duitsland niet zal meebetalen.

Minister De Koning vraagt of mag worden verwacht dat Frankrijk gedurende het komende halfjaar ernaar zal streven een doorbraak in de besluitvorming over de al lang slepende grote communautaire vraagstukken te bewerkstelligen. Spreker wil voorts vernemen welke ontwikkelingen in 1984 op budgettair gebied zijn te verwachten, als het Europees Parlement de begroting van 1984 zou verwerpen en bij gevolg de maandelijkse uitgaven van de EG niet meer mogen bedragen dan het twaalfde gedeelte van die in 1983. Deze maximale maandbedragen zullen gezamenlijk niet toereikend zijn om de communautaire uitgaven in 1984 te dekken. Weliswaar zullen ten gevolge van de blokkering van de besluitvorming landbouwprijzen niet worden verhoogd, maar dit betekent tevens dat ook geen besluit zal worden genomen over de instelling van produktieplafonds, zodat waarschijnlijk al in de loop van de tweede helft van 1984 de beschikbare middelen zullen zijn uitgeput.

Minister Ruding vraagt of in het begin van 1984 een tussentijdse bijeenkomst van de regeringsleiders in Parijs is te verwachten.

Minister Braks spreekt zijn waardering uit over de vasthoudendheid en de communautaire opstelling van de minister-president. Bij de grote communautaire vraagstukken van dit moment spelen factoren een rol die voor Nederland zowel op korte als op langere termijn zeer wezenlijk zijn. Als het Europees Parlement de begroting 1984 niet zal vaststellen, zodat op het systeem van de maandelijksse betalingen zal moeten worden teruggevallen, dreigt het gevaar dat de markt al van meet af aan rekening zal houden met het tekortschieten van de aldus beschikbare middelen met alle gevolgen van dien. Spreker heeft de indruk dat de regeringsleiders die zich tijdens de Europese Raad het minst communautair hebben opgesteld, begrip voor hun standpunt hebben gekregen. Als hun wensen echter zouden worden ingewilligd, zal dit funeste gevolgen voor de Gemeenschap hebben. Vanwege de forse uitgaven-groei in de zuivelsector is het redelijk de hieruit voortkomende problematiek bij voorrang op te lossen. De zuiveluitgaven bedragen ongeveer een derde deel van de totale landbouwuitgaven van de EG, zodat het gerechtvaardigd is een ombuigingstaakstelling van 1 mld e.c.u. in deze sector te koppelen aan die van 2 mld e.c.u. in de andere sectoren. Spreker herinnert eraan in de REZ meer dan eens te hebben gewezen op het standpunt van de Commissie dat, indien de oliën- en vettenbelasting zou vervallen, ook deze verhouding in de ombuigingstaakstelling zal moeten worden gewijzigd, teneinde een evenwichtige benadering te verkrijgen. Het is de vraag of het raadzaam is de EG-Landbouwraad te belasten met de uitwerking van de voorstellen. Onder de gegeven omstandigheden zijn van een dergelijke aanpak nauwelijks resultaten te verwachten. Het belangrijkste probleem vormt op dit moment de tegenstelling tussen de noordelijke en zuidelijke lidstaten en de uitzonderingsposities die sommige lidstaten wensen. Het blijft van groot belang dat Nederland niet toegeeft aan deze wensen. Spreker geeft ter overweging de speciale groep die uit staatssecretarissen en directeuren-generaal bestaat en tot nu toe goed werk heeft verricht, weer te laten functioneren en eventueel in een later stadium, als bekend zal zijn dat nog een extra Europese Raad zal worden gehouden, voorstellen te laten voorbereiden.

Minister Smit vraagt of tijdens de Europese Raad is gesproken over het gemeenschappelijk vervoersbeleid. De minister-president antwoordt ontkennend. Wel is aan het begin van de vergadering even het rapport over de sociaal-economische situatie in de Gemeenschap aan de orde geweest. Het rapport kan als een interessant document worden aangemerkt, maar spreker heeft erover opgemerkt dat het niet voldoet aan de opdracht die terzake tijdens de Europese Raad in Stuttgart was geformuleerd. Commissaris Ortolini was verrast door deze opmerking, aangezien hij uit ambtelijke contacten de indruk had overgehouden dat Nederland ermee ingenomen zou zijn. Spreker heeft in de Europese Raad verklaard er de voorkeur aan te geven eerst de grote communautaire vraagstukken te behandelen en de conferentie niet te belasten met de behandeling van het document over de sociaal-economische situatie. Het verdient aanbeveling het rapport eerst intern nader te bestuderen. Voor wat betreft de verder te volgen procedure zal de Franse president na het overnemen van het voorzitterschap in januari 1984 voorstellen doen. Het is niet uitgesloten dat een tussentijdse Europese Raad zal worden gehouden, maar in Athene is duidelijk geworden dat dit alleen het geval zal zijn als vaststaat dat dan ook concrete besluiten zullen kunnen worden genomen. Spreker deelt de zorgen van de ministers De Koning en Braks met betrekking tot de verwachte ontwikkelingen in 1984 als de Europese begroting zou worden verworpen. Waarschijnlijk zullen de grote communautaire vraagstukken zich toe gaan spitsen op de landbouwproblematiek. Spreker is het ook met minister Braks eens dat de verdere besluitvorming bij voorkeur door de speciale groep dient te worden voorbereid. Er is echter spoed geboden, omdat vaststaat dat, ook als er geen extra bijeenkomst van de regeringsleiders wordt gehouden, er in elk geval uiterlijk tijdens de volgende Europese Raad besluiten zullen moeten worden genomen. Spreker is er voorstander van op de afzonderlijke niveaus na te gaan hoe de te bereiken overeenstemming, met name op het gebied van de landbouwpolitiek, zou moeten luiden. Na afloop van de Europese Raad hadden minister Van den Broek en spreker de indruk dat de

conferentie voor Nederland per saldo een negatief resultaat had opgeleverd. Het enige positieve punt vormt het feit dat de kans dat Nederland buiten een modulatie van de BTW-afdracht zal blijven, is vergroot. De vooruitzichten op het gebied van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek zijn ronduit zorgwekkend te noemen. Een grote meerderheid van de lidstaten blijkt voorstander te zijn van een bijzondere heffing op de intensieve melkveehouderij. Los van de noodzaak alsnog overeenstemming te bereiken, verdient het aanbeveling dat Nederland zich intussen intern voorbereidt op de gevolgen die aan een eventuele mislukking van een volgende Europese Raad zullen zijn verbonden.

Minister Braks deelt de mening van de minister-president dat de Europese Raad per saldo een negatief resultaat voor Nederland heeft opgeleverd. Voor wat betreft het beleid inzake de intensieve melkveehouderij dreigt al geruime tijd het gevaar dat Nederland in een geïsoleerde positie zal worden gebracht. Vasthouden aan een communautaire benadering biedt de enige kans om de oppositie tegen Nederland op dit punt te overwinnen. Spreker meent dat het aanbeveling verdient op diplomatiek niveau initiatieven te ontwikkelen om het begrip voor de Nederlandse opstelling terzake te vergroten. In tegenstelling tot de situatie in andere lidstaten, bestaat in Nederland het merendeel van de melkveehouderij-bedrijven uit gezinsbedrijven, zodat in economische zin nauwelijks van intensieve melkveehouderij kan worden gesproken.

De minister-president zegt toe zich nader over deze suggestie te zullen beraden en een procedure voorstel aan de raad te zullen voorleggen. Het verdient aanbeveling ten behoeve van de invulling van de werkzaamheden van de speciale groep, een uitgebreide notitie op te stellen en eventueel in de REZ te bespreken.

Van: Directeur-Generaal Europese Samenwerking

Datum: 28 december 1983

Aan: *via S*cc. - T n.t. via S
- Plv. DGES
- DIE
- Hr. Merckelbach AZOnderwerp: Notulen Ministerraad 9 december 1983:
Europese Raad

Informeren of MR 9/12 als te houden als al zijn goedgekeurd?
zo ja, niets aan te doen; AZ in ieder geval geïnformeerd.

Het valt mij op dat het verslag dat de Minister-President aan de Ministerraad van 9 december jl. heeft uitgebracht over het verloop van de Europese Raad te Athene een aantal onnauwkeurigheden bevat. Ongetwijfeld zijn de notulen van die Ministerraad reeds goedgekeurd, maar "for the record" lijkt het mij toch goed deze onnauwkeurigheden te signaleren.

Op de eerste pagina (waarschijnlijk pag. 8) van genoemd verslag staat in het midden van alinea dat de compromistekst inzake de hervorming van het landbouwbeleid werd opgesteld door de Europese Commissie. De tekst die te Athene ter tafel lag was evenwel afkomstig van het Voorzitterschap.

Op pag. 9 staat in het midden dat het percentage waarmee de melkproductie van 1983 verminderd zou moeten worden ongeveer 5,5 à 6 zou bedragen. Duidelijker zou zijn als hieraan zou worden toegevoegd dat dit percentage noodzakelijk zou zijn om de door de Commissie geponeerde doelstelling van 97 miljoen ton melk te verwezenlijken. Uit het verdere verslag blijkt dat de consensus zich bewoog naar een geringer percentage.

Tevens op bldz. 9 staat dat de Europese Commissie voorstelde de omvang van de bezuinigingen in de melksector op 1350 MECU te brengen en in de overige sectoren op 750 MECU. Bij mijn weten is dit geen zuivere weergave van de visie van de Commissie. Haar denken ging eerder in de richting van 1000 MECU voor de zuivel, 600 MECU voor de oliën- en vettenheffing en 750 à 1000 MECU voor de overige producten.

Eveneens op pag. 9 wordt gezegd dat de Franse President een verhouding tussen bezuinigingen in de zuivelsector en bezuinigingen in de andere sectoren van 1:1 op tafel heeft gelegd. Deze suggestie werd evenwel gedaan door MP Lubbers zelf. Zij werd ondermeer afgewezen door Italië.

Op pag. 10, eerste helft, wordt gesteld dat Ierland het quotasysteem in de zuivelsector zou kunnen aanvaarden, mits dat land een heffingvrij productie-accres van ongeveer 15% zou ontvangen gedurende de komende 10 jaar. Ik weet niet of dit juist is, maar constateer dat het voorzittersvoorstel, hetwelk een productiegroei van 10% in de komende 3 jaar inhield, door MP Fitzgerald met kracht werd verworpen. Volgens mij heeft de Ierse premier zich tot het eind toe tegen de toepassing van het quotasysteem op zijn land zonder meer verzet.

Onderaan pag. 11 zou de MP gezegd hebben dat ook over de modulatie van de verhoging van de BTW-afdracht overeenstemming haalbaar leek. Deze uitspraak lijkt mij onwaarschijnlijk en moeilijk te rijmen met de krachtige verwerping die van Nederlandse kant steeds is gekomen ten aanzien van voorstellen voor modulatie van de BTW-bijdrage.

Bovenaan pag. 12 wordt gezegd dat volgens de berekeningen van de Europese Commissie de netto-bijdrage van het VK 1400 MECU (in plaats van 2000 MECU) zou bedragen. Bij mijn weten hebben de berekeningen volgens de nieuwste criteria van de Commissie evenwel een uitkomst van ongeveer 870 MECU laten zien als zgn. nettobetaling van het VK.
